

شناسه	قانون- مقررات- رویه اجرایی	تاریخ تهیه گزارش	۱۴۰۳/۰۹/۱۸
عنوان موضوع	طرح موضوع نحوه تخصیص منابع صندوق توسعه ملی برای پروژه های استانی بخش خصوصی و بررسی دلایل سهم اندک آذربایجان شرقی از منابع ارزی این صندوق		
مرجع طرح موضوع	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز		
شرح موضوع	<p>مقدمه:</p> <p>پس از تجربه ناموفق حساب ذخیره ارزی؛ بحث تشکیل صندوق توسعه ملی با تغییر دیدگاه از درآمدهای حاصل از نفت و گاز برای تأمین بودجه عمومی دولت به منابع و سرمایه‌های زاینده اقتصادی مطرح و در قالب ماده (۸۴) قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران و ماده (۱۶)^۱ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور تصویب و ابلاغ شد.</p> <p>بر اساس بند (ح) اساسنامه صندوق ملی، منابع صندوق به شرح ذیل می باشد:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱. حداقل معادل سی درصد (۳۰٪) از منابع حاصل از صادرات نفت (نفت خام، میعانات گازی، گاز و فرآورده‌های نفتی) در سال‌های برنامه و تعیین مبلغ آن در قوانین بودجه سنواتی ۲. حداقل بیست درصد (۲۰٪) ارزش صادرات تهاتری اقلام فوق‌الذکر ۳. افزایش سهم واریزی از منابع بندهای (۱) و (۲) هر سال به میزان سه واحد درصد ۴. پنجاه درصد (۵۰٪) مانده نقدی حساب ذخیره ارزی در پایان سال ۱۳۸۹ و سال‌های بعد ۵. منابع قابل تحصیل از بازارهای پولی بین‌المللی با مجوز هیأت امناء با رعایت قوانین مربوط ۶. سود خالص صندوق طی سال مالی ۷. درآمد حاصل از سود موجودی حساب صندوق در بانک مرکزی، معادل میانگین نرخ سود سپرده‌های بانک مرکزی در بازارهای خارجی با محاسبه و پرداخت هر سه ماه یک بار ۸. بیست درصد (۲۰٪) منابع موضوع جزء (د) بند (۴) قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور <p>همچنین بر اساس بند (خ) اساسنامه صندوق توسعه ملی، مصارف این صندوق به شرح ذیل می باشد:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱. اعطای تسهیلات به بخش‌های خصوصی، تعاونی و بنگاه‌های اقتصادی متعلق به مؤسسات عمومی غیردولتی برای تولید و توسعه سرمایه‌گذاری‌های دارای توجیه فنی، مالی و اقتصادی ۲. اعطای تسهیلات صادرات خدمات فنی و مهندسی به شرکت‌های خصوصی و تعاونی ایرانی که در مناقصه‌های خارجی برنده می‌شوند؛ از طریق منابع خود یا تسهیلات اتحادیه‌ای (سندیکاپی) ۳. تعیین چهارچوب اعطای تسهیلات خرید به طرف‌های خریدار کالا و خدمات ایرانی در بازارهای هدف صادراتی کشور ۴. سرمایه‌گذاری در بازارهای پولی و مالی خارجی ۵. اعطای تسهیلات به سرمایه‌گذاران خارجی با در نظر گرفتن شرایط رقابتی و بازدهی مناسب اقتصادی به منظور جلب و حمایت از سرمایه‌گذاری در ایران با رعایت اصل هشتماد (۸۰) قانون اساسی می‌باشد. ۶. تأمین هزینه‌های صندوق <p>تبصره ۱: استفاده از منابع صندوق برای اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارائی‌های سرمایه‌ای و بازپرداخت بدهی‌های دولت به هر شکل ممنوع است.</p>		

^۱- ماده ۱۶ قانون احکام دائمی کشور: صندوق توسعه ملی که در این ماده «صندوق» نامیده می‌شود با هدف تبدیل بخشی از عواید ناشی از فروش نفت و گاز و میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی به ثروتهای ماندگار، مولد و سرمایه‌های زاینده اقتصادی و نیز حفظ سهم نسلهای آینده از منابع نفت و گاز و فرآورده‌های نفتی تشکیل می‌شود. صندوق در تهران مستقر است و در تهران و سایر نقاط کشور شعبه‌ای نخواهد داشت. اموال و دارایی‌های این صندوق متعلق به دولت جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. این ماده در حکم اساسنامه صندوق است.

تبصره ۲: اعطای تسهیلات موضوع این ماده فقط به صورت ارزی است و سرمایه‌گذاران استفاده‌کننده از این تسهیلات اجازه تبدیل ارز به ریال در بازار داخلی را ندارند.

تبصره ۳: اعطای کلیه تسهیلات صندوق صرفاً از طریق عاملیت بانک‌های دولتی و غیردولتی خواهد بود. با عنایت به مواد فوق‌الذکر هدف از تشکیل صندوق توسعه ملی تبدیل بخشی از عواید ناشی از فروش نفت و گاز و میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی به ثروت‌های ماندگار، مولد و سرمایه‌های زاینده اقتصادی و نیز حفظ سهم نسل‌های آینده از منابع نفت و گاز و فرآورده‌های نفتی می‌باشد و مطابق قوانین و مقررات می‌تواند ضمن ارائه تسهیلات به بخش‌های خصوصی، تعاونی و بنگاه‌های اقتصادی متعلق به مؤسسات عمومی غیردولتی و یا حتی سرمایه‌گذاران خارجی با در نظر گرفتن شرایط رقابتی و بازدهی مناسب اقتصادی در بازارهای پولی و مالی خارجی نیز سرمایه‌گذاری کند.

بر اساس گزارش روابط عمومی صندوق توسعه ملی؛ عملکرد ۱۳ ساله صندوق از لحاظ شاخص‌های سودآوری با فرض بازگشت تمامی منابع پرداخت شده هم؛ نزدیک به صفر درصد بوده است. این در حالیست که عملکرد سودآوری صندوق‌های بین‌المللی مشابه صندوق توسعه ملی حدود شش درصد سالانه گزارش شده است. در ادامه به آماری از صندوق توسعه ملی از بدو تاسیس تا دی ماه سال ۱۴۰۰ خواهیم پرداخت:

مجموع منابع ورودی صندوق توسعه ملی: (میلیارد دلار)

۱۵۰/۶	عواید حاصل از صادرات نفت	کل منابع ورودی: 160/8
۳	سود تسهیلات و سپرده گذاری	
۵/۱	سود حاصل از موجودی حساب نزد بانک مرکزی	
۲/۱	۵۰ درصد مانده حساب ذخیره ارزی	

مجموع مصارف ورودی صندوق توسعه ملی (میلیارد دلار)

۸۵/۱	تسهیلات به طرح‌های دولتی	کل مصارف: ۱۳۲/۱
۶/۸	سپرده گذاری بر اساس مجوزها	
۲۹/۱	مصارف (تسهیلات) غیردولتی (خصوصی و عمومی)	
۹/۴	تبدیل ارز به ریال	
۱/۶	سایر پرداخت‌ها (مالیات، مدیریت دارایی)	
۰/۱	سرمایه گذاری (مشارکت در تامین مالی)	

مانده موجودی:

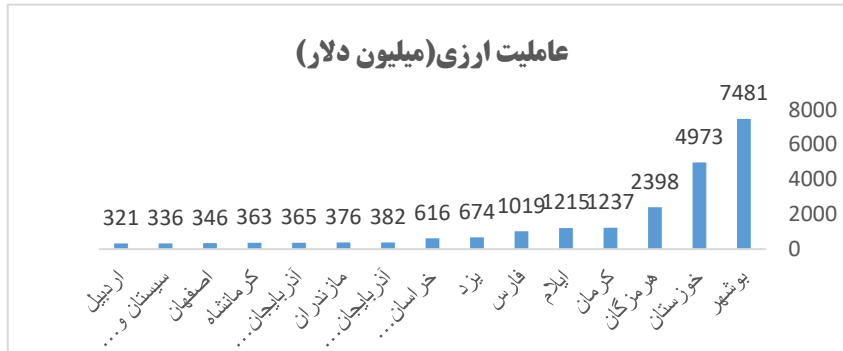
۱۶۰/۸	کل منابع ورودی:	مانده موجودی: ۲۷/۱
۱۳۲/۱	کل مصارف:	
۹/۶	کل بازدریافت‌ها:	
۱۱/۲	برگشت از منابع به بودجه و تسعیر ارزها:	

بر اساس گزارش صندوق توسعه ملی، از ۱۳۲ میلیارد دلار منابع تخصیص داده شده به طرح‌های اقتصادی، ۸۵ میلیارد دلار آن به طرح‌های دولتی اختصاص پیدا کرده است. این مقدار نشان می‌دهد که بیش از ۶۵٪ منابع صندوق مجدداً در اختیار دولت بوده است. لازم به ذکر است طبق گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس میزان منابع تخصیص داده شده به دولت بیش از ۱۰۰ میلیارد دلار بوده است. این در حالیست که منابع قابل تخصیص به بخش خصوصی و عمومی بصورت ارزی و ریالی ۳۵.۹ میلیارد دلار بوده است.

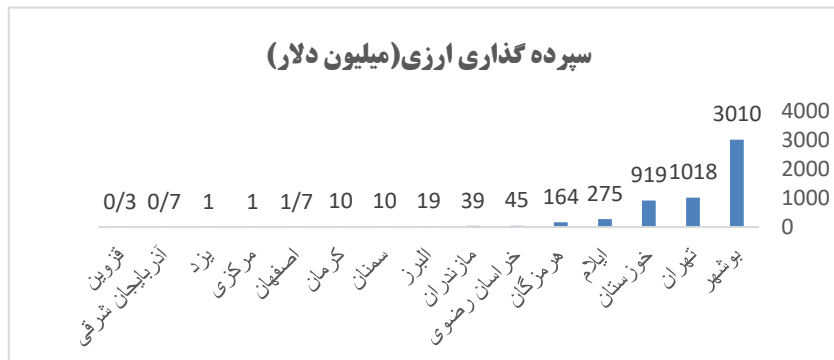

منابع ارزی تخصیص یافته به استان ها:

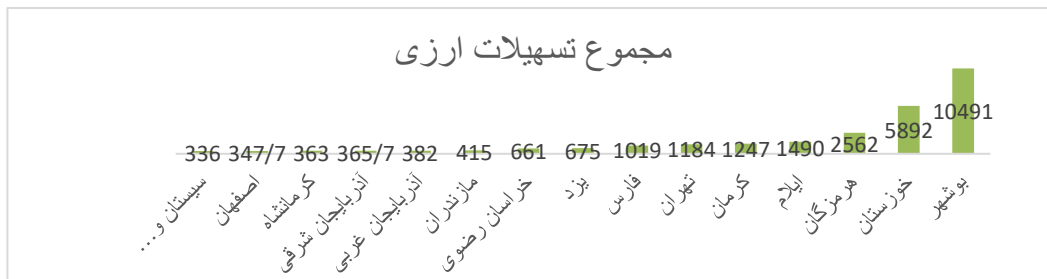
بر اساس گزارش صندوق توسعه ملی منابع ارزی تخصیص داده شده به استان ها در دو قالب عاملیت ارزی و سپرده گذاری ارزی بوده است.

بر اساس نمودار فوق الذکر استان بوشهر با جذب ۷.۴ میلیارد دلار، خوزستان ۴.۹ میلیارد دلار، هرمزگان با ۲.۴ میلیارد دلار، کرمان ۱.۲ میلیارد دلار، ایلام ۱.۲ میلیارد دلار و فارس با ۱.۰۱ میلیارد دلار، استان های هستند که با دریافت ارز بالای ۱ میلیارد دلار بیشترین سهم را از منابع این صندوق در قالب عاملیت ارزی به خود اختصاص داده اند. لازم به ذکر است استان آذربایجان شرقی با دریافت ۳۶۵ میلیون دلار در رتبه یازدهم قرار دارد.

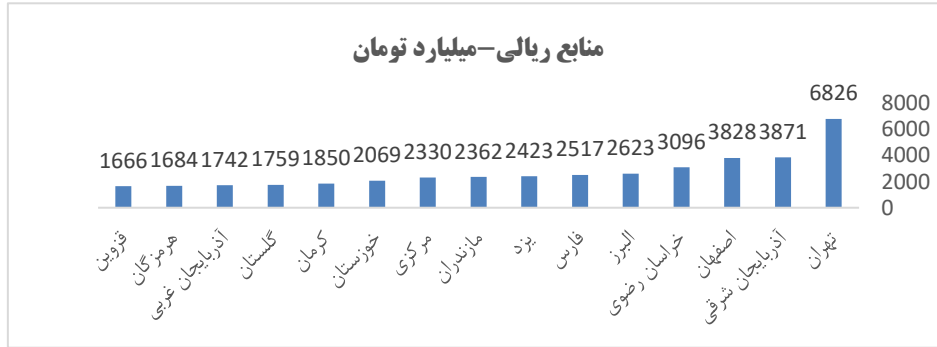
بر اساس نمودار فوق الذکر نیز استان های بوشهر، تهران، خوزستان، ایلام و هرمزگان استانی هایی هستند که منابع بالای ۱۰۰ میلیون دلار ارز در قالب سپرده گذاری دریافت کرده اند که استان آذربایجان شرقی با دریافت ۷۰۰ هزار دلار در رتبه چهاردهم قرار دارد.

از مجموع منابع ارزی دریافت شده استان ها، آذربایجان شرقی با دریافت ۳۶۵ میلیون دلار ارز در رتبه چهاردهم قرار دارد.

طبق گزارش صندوق توسعه ملی استان تهران با ۶.۸ هزار میلیارد تومان، استان آذربایجان شرقی و اصفهان با ۳.۸ هزار میلیارد تومان، خراسان رضوی ۳ هزار میلیارد تومان، البرز با ۲.۶، فارس ۲.۵، یزد ۲.۴، مازندران ۲.۳، مرکزی ۲.۳ و خوزستان با ۲ هزار میلیارد تومان استان‌های مهم در جذب منابع ریالی از صندوق توسعه ملی بوده‌اند.

با عنایت به اینکه کل منابع ریالی تخصیص داده شده برابر با ۵۶۹۲۹ میلیارد تومان است و این مقدار از میزان ۹.۶ میلیارد دلار ارز به ریال تبدیل شده است، در این صورت هر دلار بطور متوسط با ۵۹۳۰ تومان به ریال تبدیل شده است. بر این اساس، مقدار تسهیلات ریالی دریافت شده برای استان برابر با ۶۵۳ میلیون دلار خواهد بود.

بنابراین، مجموع تسهیلات ارائه شده برای استان برابر با ۱۰۱۸ میلیون دلار خواهد بود که با در نظر گرفتن تسهیلات ۱۳۲ میلیارد دلاری صندوق به کل اقتصاد کشور، سهم استان برابر است با ۰.۷۰ درصد می باشد.

بر اساس گزارش صندوق توسعه ملی؛ استان آذربایجان شرقی که بیش از ۹۰ درصد اقتصاد آن در دست بخش خصوصی است، سهم بسیار اندکی از منابع صندوق توسعه ملی را به نسبت استان‌هایی که اقتصادشان توسط شرکت‌های دولتی می‌چرخد، به خود اختصاص داده است. این در حالیست که مطابق اساسنامه صندوق، پرداخت تسهیلات به دولت ممنوع است. اما در عمل مشاهده می‌گردد که دولت بیشتر از بخش خصوصی از این منابع بهره‌مند شده است.

متأسفانه ناعدالتی در تخصیص و اعطای منابع ذخیره ارزی به بخش خصوصی و بخش دولتی در تخصیص و اعطای منابع صندوق توسعه ملی نیز مشاهده می‌گردد. در حالیکه هدف از تشکیل صندوق ملی توسعه؛ تبدیل بخشی از عواید ناشی از فروش نفت و گاز و میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی به ثروت‌های ماندگار، مولد و سرمایه‌های زاینده اقتصادی و نیز حفظ سهم نسل‌های آینده از منابع نفت و گاز و فرآورده‌های نفتی بوده و مطابق اولین بند از مصارف اساسنامه صندوق توسعه ملی "اعطای تسهیلات به بخش‌های خصوصی، تعاونی و بنگاه‌های اقتصادی متعلق به مؤسسات عمومی غیردولتی برای تولید و توسعه سرمایه‌گذاری‌های دارای توجیه فنی، مالی و اقتصادی" در اولویت مصارف اساسنامه قرار دارد.

پس از پرداختن به موارد سهم بخش خصوصی از منابع صندوق توسعه ملی، در ادامه به چالش‌های دیگری در نحوه دریافت و پرداخت تسهیلات از صندوق توسعه ملی برای بخش خصوصی می‌پردازیم.

عدم حضور نماینده صندوق توسعه ملی در استان‌ها برای بخش خصوصی به یک چالش تبدیل شده است. متأسفانه هنگامیکه سرمایه‌گذار بخش خصوصی جهت اخذ تسهیلات از صندوق اقدام می‌کند؛ بایستی به مرکز صندوق مراجعه نماید و این امر زمان و وقت زیادی از سرمایه‌گذار را می‌گیرد. به همین دلیل در بیشتر مواقع به دلیل بروکراسی‌های پیچیده و دوری مسیر اغلب سرمایه‌گذاران از دریافت تسهیلات منصرف می‌شوند. چنانچه حضور نماینده صندوق توسعه ملی در استان‌ها پیش‌بینی گردد، قطعاً عدالت در تخصیص منابع صندوق توسعه ملی برای تمام استان‌ها رعایت خواهد شد.

<p>دیگر چالشی که سرمایه گذاران بعد اخذ تسهیلات از صندوق توسعه ملی با آن مواجه هستند، عدم توجه به التهابات بازار ارز در بازپرداخت این تسهیلات است. متأسفانه تا کنون راهکار مناسبی جهت پوشش این اختلاف ارزی پیش بینی نشده است. با توجه به افزایش بی رویه نرخ ارز در کشور صنعت بیمه نیز حاضر به قبول ریسک اختلاف ارزش ارزی نیست و و این امر چالش های بسیاری برای واحدهای تولیدی ایجاد کرده است.</p>	
<p>رئوس ایرادات و مشکلات:</p> <p>۱. متأسفانه مفاد اساسنامه صندوق توسعه ملی در خصوص عدم پرداخت تسهیلات صندوق به بخش های مختلف دولتی رعایت نشده است. این موضوع از آمار صندوق توسعه ملی در ارائه تسهیلات به استان ها، از جمله استان آذربایجان شرقی به وضوح قابل مشاهده است.</p> <p>۲. صندوق توسعه ملی در استان ها نماینده ای ندارد و این امر باعث شده عدالت در استفاده از منابع این صندوق بین استان ها رعایت نگردد.</p> <p>۳. به دلیل عدم پیش بینی ریسک نوسانات نرخ ارز در تسهیلات دریافتی از صندوق توسعه ملی، واحدهای تولیدی که موفق به دریافت تسهیلات از این صندوق شده اند به دلیل افزایش بی رویه نرخ ارز با مشکلات نقدینگی و عدم باز پرداخت بدهی خود به صندوق مواجه هستند.</p>	<p>ایرادات و مشکلات مطروحه</p>
<p>۱. به منظور حمایت از بخش خصوصی و در نهایت توسعه اقتصاد کشور پیشنهاد می گردد: منابع صندوق توسعه ملی برابر بند (خ) اساسنامه صندوق ملی و با رعایت عدالت برای تمام استان ها تخصیص یابد.</p> <p>"در این راستا نماینده ای از صندوق توسعه ملی جهت بررسی پرونده های سرمایه گذاری در استان ها مستقر گردد."</p> <p>۲. با عنایت به اینکه بیش از ۹۰ درصد اقتصاد استان آذربایجان شرقی در دست بخش خصوصی است و بر خلاف اهداف صندوق تا کنون استفاده مناسبی از منابع صندوق توسعه ملی را نداشته، پیشنهاد می شود: صندوق توسعه ملی در اسرع وقت تسهیلات لازم برای اتمام مگا پروژه های تصویب شده در سفر رئیس جمهور وقت که بیش از ۵۰ درصد پیشرفت فیزیکی داشته اند، در دستور کار خود قرار دهد. (لیست پروژه ها به پیوست)</p>	<p>پیشنهادات</p>
<p>۱. قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران؛</p> <p>۲. قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور؛</p> <p>۳. اساسنامه صندوق توسعه ملی؛</p> <p>۴. گزارش عملکرد صندوق توسعه ملی از بدو تاسیس تا سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۲.</p>	<p>فهرست مستندات و مدارک پشتوانه</p>